

نوع مقاله: پژوهشی

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده

www.jvfc.ir

دوره پنجم، شماره اول، پیاپی (۱۷)، بهار ۱۴۰۳

صص ۱۶۲-۱۴۷

آینده‌نگاری مقاصد گردشگری ورزشی بر اساس رهیافت سناریو (مطالعه موردی: استان اصفهان)

مرجان امینی: دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران.
حسن بحر العلوم: دانشیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران.^۱
رضا اندام: دانشیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران.
طاها ربانی: استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، بخش برنامه‌ریزی محیطی، گروه جغرافیا، دانشگاه یزد، دانشگاه یزد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۱۶

چکیده

عدم توجه به آینده در سیاست‌های گردشگری کشور و اصرار بر الگوی «برنامه‌ریزی بر اساس وضع موجود» باعث شده است تا سیاست‌هایی بسیار ناکارآمد برای مدیریت مقاصد گردشگری ورزشی اتخاذ شود. لذا هدف این مطالعه تحلیل آینده مقاصد گردشگری ورزشی بر اساس شناسایی عوامل و پیش‌بینی‌های منتهی به سناریوهای محتمل و ممکن تا افق زمانی ۱۴۱۰ می‌باشد که از طریق یک مطالعه موردی در استان اصفهان انجام شده است. روش تحقیق این مطالعه، از نوع پیمایشی است. داده‌ها با استفاده از سه روش مصاحبه، مرور ادبیات نظری و پرسشنامه‌های وزن‌دهی شده گردآوری شد. جامعه آماری شامل ۱۴ نفر از متخصصین حوزه گردشگری ورزشی بودند که به روش هدفمند انتخاب شدند. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های تحلیل ساختاری و تحلیل سناریو انجام گردید. یافته‌ها نشان داد سیستم گردشگری ورزشی استان اصفهان یک سیستم ناپایدار با ۱۶ سناریو می‌باشد که شامل دو سناریوی غیرمحتمل، هفت سناریوی ناسازگار، دو سناریو با احتمال وقوع ضعیف، سه سناریوی با احتمال وقوع متوسط و دو سناریو با احتمال وقوع قوی است. سناریوی ششم محتمل‌ترین سناریو برای آینده ۱۰ ساله استان اصفهان است. بر اساس این سناریو، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری ورزشی در حالت راکد یا رو به کاهش بوده و سیاست‌گذاری هوشمندانه‌ای برای توسعه انواع گردشگری ورزشی وجود نخواهد داشت. بر این اساس، فقدان سیاست‌گذاری واحد و منسجم با قابلیت به‌روزرسانی مداوم و پویا در سطح ملی، منجر به آسیب‌پذیر شدن مقاصد گردشگری ورزشی استان اصفهان شده است. لذا مهمترین راهبردها و اقدامات برنامه‌ریزانه آینده، بایستی حول محور «سیاست‌گذاری در سطح استانی» متمرکز شود.

واژگان کلیدی: برنامه‌ریزی مقصد، آینده‌نگاری منطقه‌ای، تحلیل ساختاری، سناریونگاری، عدم قطعیت.

مقدمه

صنعت گردشگری ورزشی تاکنون بیشترین رشد را در بین انواع مختلف گردشگری داشته است (Choa, 2019; GSIR, 2017; Hritz & Ross, 2010). این حوزه گردشگری، در سال‌های اخیر به خاطر عوامل اقتصادی، تغییر نگرش و ارزش‌ها (Kumar, 2018) و آگاهی از شیوه زندگی فعال (Hua & Chiu, 2013) محبوبیت فراوانی یافته است (Mokras, 2016). با این حال، مقاصد گردشگری ورزشی کشور همواره با چالش‌های عدیده‌ای مواجه بوده‌اند که کارآمدی آن‌ها را کاهش داده و مانع از ماندگاری این مقاصد در بازار رقابتی سایر انواع گردشگری در کشور شده است (عادل‌خانی، ۱۳۹۴).

یکی از مهمترین دلایل این ناکارآمدی، فقدان چشم‌انداز روشن از آینده مقاصد گردشگری ورزشی در سطح سیاست‌گذاری است (رحمتی و همکاران، ۱۴۰۰؛ میرزازاده و عبدالملکی، ۱۳۹۵). عدم توجه به آینده در سیاست‌های خرد و کلان گردشگری کشور و اصرار بر الگوی «برنامه‌ریزی بر اساس وضع موجود» در کلیه سطوح مدیریتی کشور (ادیبی روشن و همکاران، ۱۳۹۵)، باعث شده است تا مدیریت مقاصد گردشگری ورزشی فاقد جهت‌گیری مشخص باشد. به همین دلیل سیاست‌هایی بسیار شکننده در این زمینه اتخاذ شده است که تحت تأثیر بحران‌ها، تحریم‌های بین‌المللی، شوک‌های اقتصادی و تحولات سیاسی و مدیریتی کشور به سرعت رنگ می‌بازند (واعظی و همکاران، ۱۳۹۷؛ موسایی و همکاران، ۱۳۹۱؛ محسنی، ۱۳۸۸). از طرفی، نامعلوم بودن آینده و عدم امکان پیش‌بینی قطعی آن، موجب می‌شود تا حل مسائل کنونی هر سیستم، به مهمترین دغدغه مدیران آن تبدیل شده و جای دوراندیشی و آینده‌نگری را بگیرد (Dorsser, 2017: 76). در واقع چنین سیستمی همواره در پی حل چالش‌های وضع موجود است و نمی‌تواند بحران‌های آینده را پیش‌بینی نموده و یا احیاناً از بروز آن‌ها جلوگیری کند. از همین رو، نیاز مبرم به پژوهش‌های مبتنی بر آینده جهت بهینه‌سازی سیستم‌های برنامه‌ریزی وجود دارد.

آینده‌نگاری به عنوان یک حوزه مطالعاتی با سابقه ۵۰ ساله در عرصه مدیریت استراتژیک، در صدد آمادگی جوامع برای روبرو شدن با آینده، با هدف دستیابی به «مزیت رقابتی»، «بهبود کیفیت زندگی» و «توسعه پایدار» است (Milojević & Inyatullah, 2015). فعالیت‌های آینده‌نگاری تمرکز زیادی بر نقش انسان در ساخت آینده خویش در کنار پذیرش رویدادهای ملی و جهانی دارند (Andersen & Andersen, 2017: 227). در این خصوص، سناریوها به عنوان یکی از مهمترین ابزارهای آینده‌نگاری، کمک می‌کنند تا استراتژی‌های دقیق‌تری برای شرایط غیرمنتظره صورت گیرد (Cheng, 2016). در واقع، برنامه‌ریزی سناریو تفکرات استراتژیک را شبیه‌سازی کرده و با ایجاد چندین آینده محتمل، بر محدودیت‌های فکری برنامه‌ریزی در وضع موجود غلبه می‌نماید (Amer et.al, 2013). بر این اساس مقاصد گردشگری ورزشی نیز جهت نیل به پایداری و رقابت‌پذیری، ناگزیرند با مطالعات حوزه آینده‌نگاری پیوند یافته و از نتایج این تحقیقات استفاده نمایند.

بر اساس موارد بیان شده در مورد اهمیت آینده‌نگاری در توسعه مقاصد گردشگری ورزشی، هدف این مطالعه شناسایی عوامل و پیشران‌های موثر بر توسعه گردشگری ورزشی و تدوین سناریوهای محتمل و ممکن برای این مقاصد تا افق زمانی ۱۴۱۰ می‌باشد که از طریق یک مطالعه موردی در استان اصفهان انجام شده است.

مبانی نظری

نظریه‌ها و رویکردها

گردشگری از جمله حوزه‌هایی است که علیرغم شناخته شدن به عنوان یک «صنعت پاک»، به دلیل مصرفی بودن بخش اعظم فعالیت‌هایش، همواره از منظر اثرات محیط زیستی مورد انتقاد بوده است (Tiago et.al, 2020: 28). به ویژه آنکه گردشگری با مقوله مسافرت و جابجایی پیوند دارد و اثرات نامطلوبی می‌تواند در جامعه میزبان بر جای بگذارد (Bell et.al, 2013: 164). گردشگری ورزشی به عنوان یکی از الگوهای به شدت مصرف‌گرای گردشگری که دارای مقیاس مکانی گسترده‌ای نیز می‌باشد، بیشترین نیاز را به ادغام مولفه‌های پایداری در برنامه‌ریزی مقاصد دارد (Carneiro et.al, 2016).

بر اساس رویکرد توسعه پایدار، گردشگری ورزشی پایدار نوعی از گردشگری است که از نظر اکولوژیکی و بوم‌شناختی بی‌خطر، از نظر اقتصادی قابل اجرا و از نظر اجتماعی قابل پذیرش باشد (Huili et.al, 2018; Rafika et.al, 2016). بر این اساس، گردشگری ورزشی پایدار با شاخص‌های زیر مشخص می‌شود:

اجتماعی: ۱- حفظ و گسترش فرهنگ و هویت بومی منطقه؛ ۲- بهبود تعامل اجتماعی جامعه میزبان با یکدیگر و با گردشگران؛ ۳- ارتقای سطح سواد و تحصیلات جامعه میزبان؛ ۴- ارتقای سطح فرهنگ جامعه میزبان؛

اقتصادی: ۱- توسعه اقتصادی متعادل و غیرلجام‌گسیخته؛ ۲- اشتغال و درآمدزایی مستمر و رو به جلو برای جامعه میزبان؛ ۳- عدم تأثیرپذیری از شوک‌های اقتصادی و بحران‌های مالی؛ ۴- عدم تأثیرپذیری از تحریم‌های بین‌المللی

محیط زیستی: ۱- بهره‌برداری کم‌سرعت و آهسته از محیط طبیعی؛ ۲- حفظ توازن اکولوژیکی محیط زیست جامعه میزبان؛ ۳- حمایت از فعالیت‌های گردشگری پاک و غیرآلوده.

آینده‌نگاری با رویکرد سناریو

آینده‌نگاری در معنای عمومی خود، روشی علمی و تجربی برای درک آینده است (Djuricic & Bootz, 2019). این حوزه تخصصی، شامل فرآیندهای نظام‌مند برای نگاه به آینده بلندمدت است که هدف آن شناسایی فناوری‌های نوظهور و توجه به حوزه‌های استراتژیک در راستای رسیدن به بیشترین منافع اقتصادی و اجتماعی می‌باشد (Dufva et.al, 2015: 100). سناریونگاری یکی از مهمترین ابزارهای آینده‌پژوهان در مدیریت تحولات آینده سیستم‌ها محسوب می‌شود. یک سناریو، تصویری از آینده محتمل با مشخصات جایگزین بر اساس مفروضات و شرایط قطعی است (Cheng et.al, 2016). فلسفه وجودی سناریوسازی، در عدم قطعیت‌ها نهفته است. زیرا اگر پیش‌بینی دقیق و قاطعانه آینده آسان بود، نیازی به ایجاد سناریو نبود. دلیل اصلی ایجاد سناریو این است که تصمیم‌گیرندگان بتوانند ایده‌هایی را در مورد آینده ارائه نمایند که خودشان هم ادعا می‌کنند اطمینان کمتری نسبت به انجام پیش‌گویی‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، و پیش‌بینی‌ها دارند (Lempert, 2013).

از میان پارادایم‌های گوناگون برای مطالعه آینده سیستم‌ها، دو پارادایم اکتشافی و هنجاری با اقبال بیشتری روبرو بوده است. این دو پارادایم، تفاوت‌های اساسی یکدیگر دارند. در پارادایم اکتشافی عمل برنامه‌ریزی از زمان حال شروع شده و رو بسوی آینده دارد. به عبارت دیگر «رو به بیرون» است و تلاش می‌کند تحت شرایط مختلف کشف کند که کدام آینده رخ می‌دهد. اما در پارادایم هنجاری، برنامه‌ریز از آینده به زمان حال می‌آید و نوع برنامه‌ریزی نیز درونی است (ن.ک: زالی و عطریان، ۱۳۹۵). بر این اساس پارادایم مطالعه حاضر از نوع هنجاری است که بر وجود آینده‌های مطلوب، محتمل و ممکن تأکید می‌نماید و قائل به نقش برنامه‌ریزی در ایجاد آینده‌های مطلوب است. همچنین مناسب‌ترین چارچوب تحلیلی برای اجرای این پارادایم، چارچوب پس‌نگری از آینده به امروز است. شکل ۱ نحوه ارتباط بین مفاهیم نظری پژوهش را نشان می‌دهد.

یافته‌های تحقیق

بر اساس نتایج مصاحبه‌ها و مرور ادبیات نظری موضوع، در مجموع ۳۶ عامل موثر بر آینده گردشگری ورزشی استان اصفهان شناسایی شد و در شش حوزه اجتماعی، اقتصادی، محیط زیستی، سیاسی-نهادی، فناوری و زیرساختی طبقه‌بندی گردید.

جدول ۱. نتایج ارزیابی پیشران‌ها برای ورود به محیط سناریو

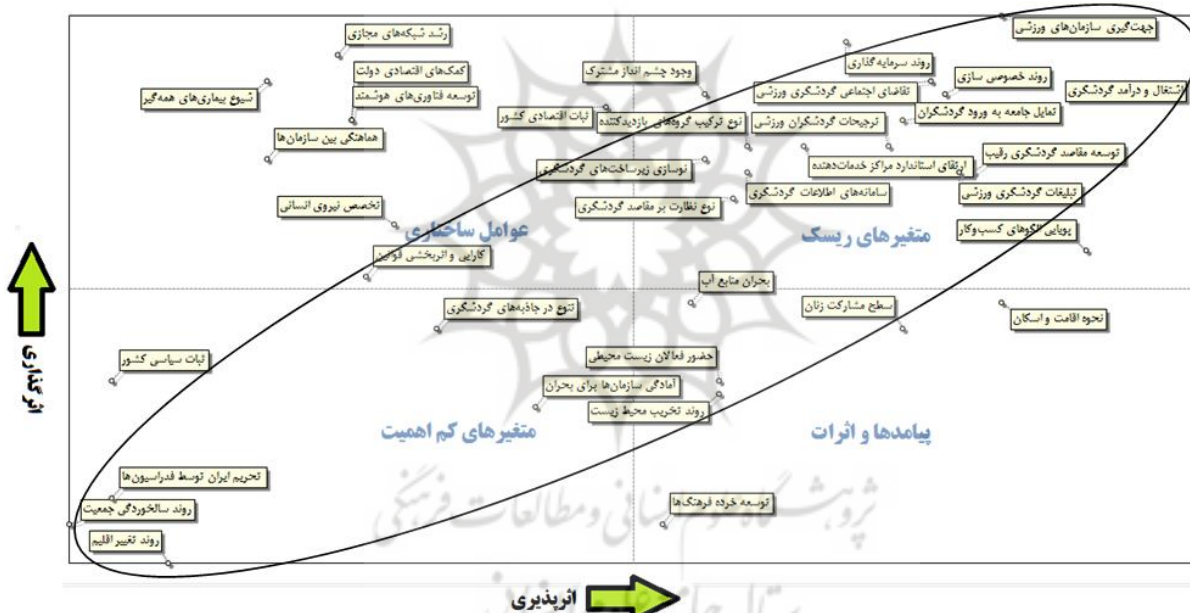
نوع پیشران	عنوان پیشران	میانگین اثرگذاری	میانگین اثرپذیری	میانگین اهمیت	میانگین قطعیت	نتیجه ارزیابی
کم‌اهمیت	روند سالخوردگی جمعیت	۱۲۹	۱۲	۳,۴۶	۷,۷۲	عوامل از پیش معین
دووجهی	تقاضای اجتماعی گردشگری ورزشی	۳۵۰	۴۰۸	۸,۰۵	۴,۸۷	✓ (اهمیت بالا - قطعیت پایین)
دووجهی	تمایل جامعه میزبان به ورود گردشگر	۳۳۰	۳۹۵	۵,۳۸	۶,۶۹	حذف
اثرپذیر	توسعه خرده فرهنگ‌های جامعه میزبان	۱۲۹	۲۸۵	۴,۰۸	۳,۲۲	حذف
دووجهی	نوع ترکیب گروه‌های بازدیدکننده	۳۱۷	۳۲۴	۴,۷۶	۴,۶۲	حذف
دووجهی	ترجیحات گردشگران ورزشی	۳۱۷	۳۸۹	۴,۹۱	۵,۳۵	حذف
اثرپذیر	سطح مشارکت زنان	۲۲۷	۳۹۵	۶,۰۹	۷,۱۶	عوامل از پیش معین
اثرپذیر	نحوه اقامت و اسکان	۲۴۰	۴۴۱	۴,۱۵	۴,۵۲	حذف
اثرگذار	ثبات اقتصادی کشور	۳۳۷	۲۵۹	۶,۵۳	۴,۸۴	حذف
اثرگذار	کمک‌های اقتصادی و مالی دولت	۳۳۰	۱۴۲	۶,۸۱	۵,۵	حذف
دووجهی	روند سرمایه‌گذاری در گردشگری ورزشی	۳۶۹	۳۶۹	۸,۷۵	۳,۹۵	✓ (اهمیت بالا - قطعیت پایین)
دووجهی	روند خصوصی سازی	۳۴۳	۴۱۵	۵,۸۷	۵,۴۸	حذف
دووجهی	اشتغال و درآمد گردشگری ورزشی	۳۵۰	۵۲۲	۷,۶۸	۵,۳۶	حذف
دووجهی	پویایی الگوهای کسب‌وکار	۲۶۶	۴۸۰	۴,۳۷	۴,۶۴	حذف
دووجهی	رشد مقاصد گردشگری رقیب	۳۰۴	۴۲۸	۶,۲۱	۶,۹۵	حذف
کم‌اهمیت	وضعیت ثبات سیاسی کشور	۲۰۱	۳۲	۳,۸۸	۶,۸۶	حذف
دووجهی	چشم انداز مشترک و مورد اجماع	۳۴۳	۳۰۴	۷,۴۱	۴,۲۵	حذف
دووجهی	جهت‌گیری سازمان‌های ورزشی	۳۸۲	۴۴۱	۸,۵۲	۴,۳۲	✓ (اهمیت بالا - قطعیت پایین)
اثرگذار	هماهنگی و یکپارچگی بین سازمان‌ها	۳۱۱	۱۰۳	۵,۲۸	۴,۹۱	حذف
دووجهی	نوع نظارت بر مقاصد گردشگری	۲۹۲	۳۱۷	۶,۳۳	۵,۳۱	حذف
کم‌اهمیت	تحریم ایران توسط فدراسیون‌ها	۱۴۲	۳۲	۳,۷۶	۴,۶۳	حذف
اثرگذار	کارایی و اثربخشی قوانین	۲۵۳	۱۴۹	۵,۴۲	۵,۶۴	حذف
اثرپذیر	روند تخریب محیط زیست	۱۹۴	۳۱۱	۷,۵۴	۷,۲۵	عوامل از پیش معین
کم‌اهمیت	روند تغییر اقلیم و گرمایش جهانی	۱۱۰	۵۸	۳,۳۵	۶,۲۹	حذف
اثرپذیر	بحران آب و کمبود منابع آبی استان	۲۴۰	۲۹۸	۶,۴۵	۷,۱۱	عوامل از پیش معین
اثرگذار	روند شیوع بیماری‌های همه‌گیر	۳۵۰	۱۰۳	۸,۳۶	۴,۴۸	✓ (اهمیت بالا - قطعیت پایین)
اثرپذیر	حضور فعالان محیط زیستی	۲۰۱	۳۱۱	۴,۰۲	۳,۲۰	حذف
کم‌اهمیت	آمادگی سازمان‌ها برای مقابله با بحران	۱۸۸	۲۲۷	۴,۳۵	۴,۹۴	حذف
اثرگذار	رشد شبکه‌های مجازی	۳۶۳	۱۳۶	۶,۷۱	۸,۵۳	عوامل از پیش معین
اثرگذار	توسعه فناوری‌های هوشمند	۳۳۰	۱۴۲	۶,۲۶	۶,۶۲	حذف
دووجهی	توسعه سامانه‌های فناوری و اطلاعات	۳۰۴	۳۲۴	۵,۰۶	۶,۳۵	حذف
دووجهی	نوسازی و تقویت زیرساخت‌ها	۳۱۱	۳۰۴	۷,۳۳	۵,۶۹	حذف
دووجهی	ارتقای استاندارد مراکز خدمات‌دهنده	۳۱۷	۳۵۰	۵,۶۵	۶,۵	حذف
کم‌اهمیت	تنوع در جاذبه‌ها و فعالیت‌ها	۲۲۷	۱۸۱	۵,۱۱	۵,۸	حذف
دووجهی	سطح تبلیغات	۳۰۴	۴۲۱	۴,۵۴	۶,۲۱	حذف
اثرگذار	سطح تخصص نیروی انسانی	۲۷۹	۱۶۲	۴,۴۲	۵,۶۲	حذف

بر اساس نتایج اولیه، درجه پرشدگی ماتریس ۶۵ درصد بوده و بیشترین فراوانی نمرات به ترتیب مربوط به نمره صفر، نمره ۲، نمره ۱ و نمره ۳ می باشد. بنابراین سیستم مورد نظر، دارای درصد بالایی از عوامل غیراثرپذیر است که همین مسأله، موجب می شود تا برهمکنش عوامل در حیطه چند پیشران اصلی قرار بگیرد و ارتباط عوامل با یکدیگر کم باشد (جدول ۲).

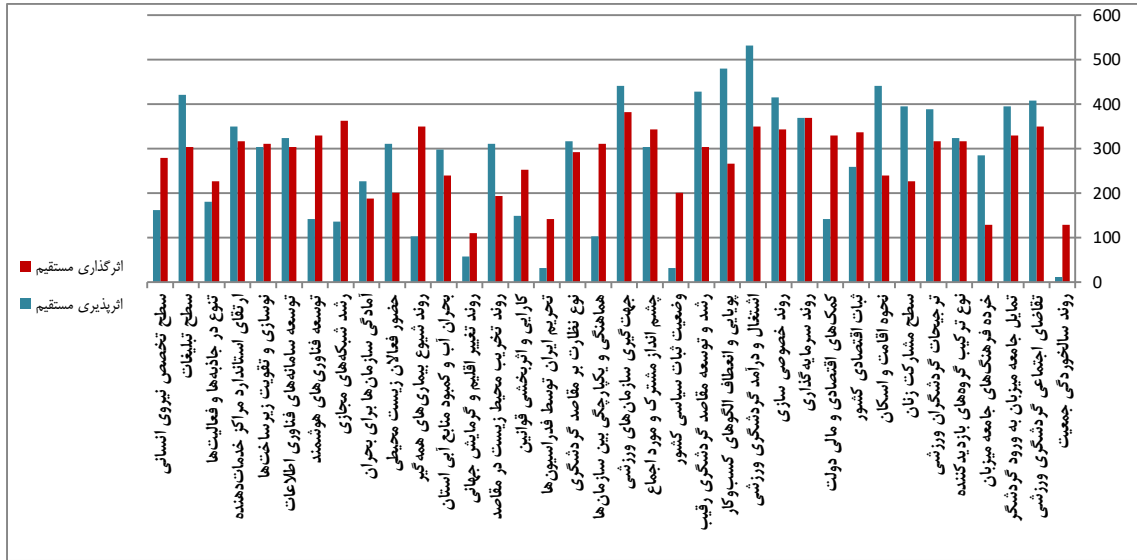
جدول ۲. مشخصات ماتریس اثرات متقاطع

ابعاد ماتریس	تعداد تکرار	تعداد صفرها	تعداد نمرات ۱	تعداد نمرات ۲	تعداد نمرات ۳	جمع	درجه پرشدگی
۳۶ × ۳۶	۲	۴۵۴	۳۱۴	۳۵۷	۱۷۱	۸۴۲	۶۴,۹۶

بر اساس نتایج بعدی، پیشران‌های آینده گردشگری ورزشی استان اصفهان شامل ۸ پیشران اثرگذار، ۶ پیشران اثرپذیر، ۱۶ پیشران دووجهی و ۶ پیشران کم‌اهمیت است که در دو حالت مستقیم و غیرمستقیم بر یکدیگر اثر می گذارند. بر اساس شکل ۲، الگوی پراکنش پیشران‌ها نشان دهنده یک سیستم ناپایدار است. به طور کلی اگر بتوان در نمودار گرافیکی تحلیل میک، حرف L را روی مولفه‌ها رسم کرد، یعنی سیستم پایدار است. اگر مولفه‌ها روی قطر پراکنده باشند، یعنی سیستم ناپایدار است. در چنین سیستمی، متغیرهای دووجهی که همزمان دارای اثرگذاری و اثرپذیری بالایی هستند، بیشترین فراوانی را داشته و با کوچکترین تغییری در این متغیرها، کل سیستم دستخوش تغییرات اساسی می شود.

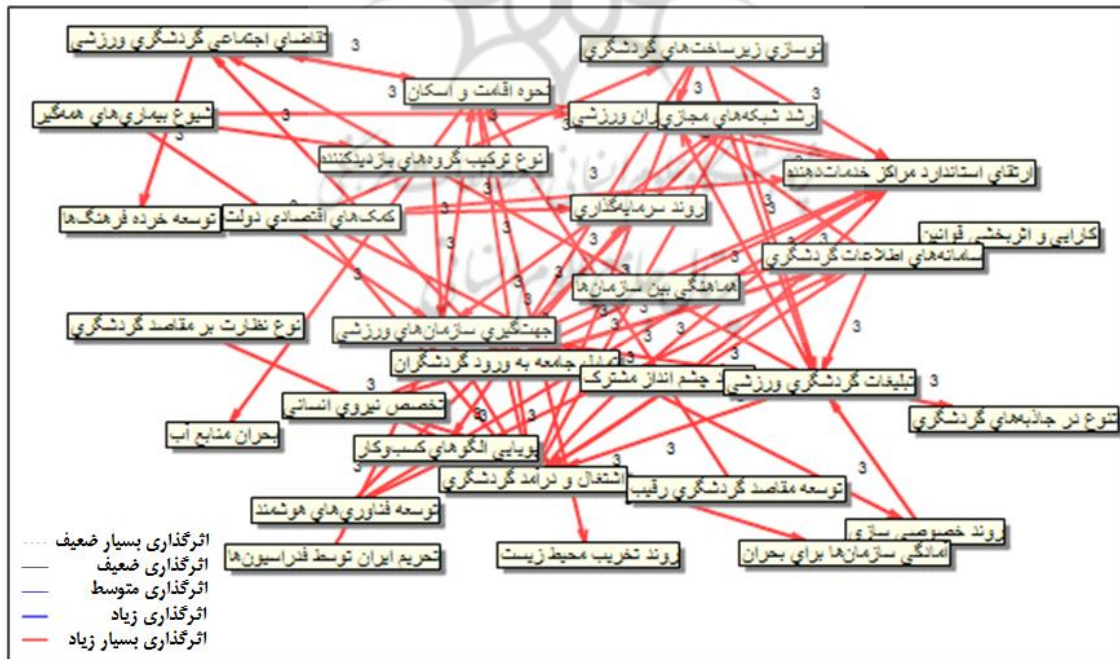

شکل ۲. ناپایداری سیستم گردشگری ورزشی استان اصفهان با توجه به الگوی توزیع پیشران‌ها

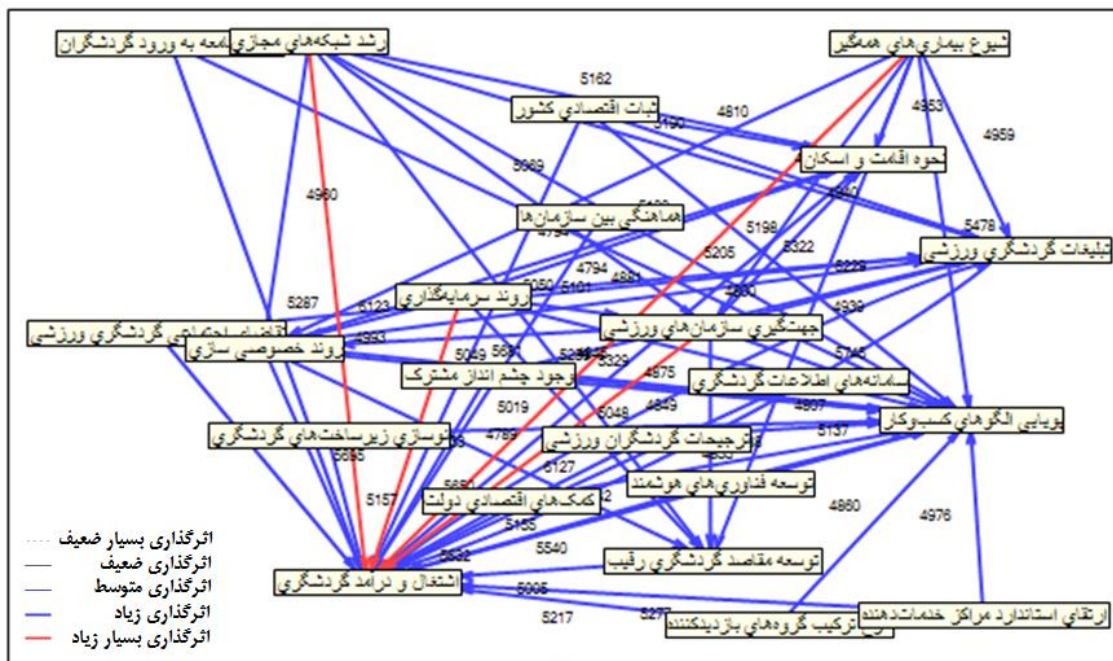

شکل ۳. میزان اثرگذاری و اثرپذیری هر یک از پیشران‌ها

همانطور که در نمودار اثرات مستقیم و غیرمستقیم ملاحظه می‌شود، گذشته از ناپایداری نظام گردشگری ورزشی استان اصفهان، شدت اثرگذاری متغیرهای سیستم بر روی یکدیگر نیز چندان قوی نیست و همین موضوع باعث می‌شود تا نوعی رهاشدگی و گسست در عناصر اصلی سیستم پدید آید. عواملی مانند جهت‌گیری سازمان‌های ورزشی، روند سرمایه‌گذاری، رشد شبکه‌های مجازی، اشتغال و درآمد، شیوع بیماری‌های همه‌گیر و تقاضای اجتماعی گردشگری ورزشی به عنوان اثرگذارترین پیشران‌ها محسوب می‌شوند. همچنین اثرپذیرترین پیشران‌ها به ترتیب در حیطه‌های اشتغال و درآمد، پویایی الگوهای کسب‌وکار، نحوه اقامت و اسکان، جهت‌گیری سازمان‌ها و رشد و توسعه مقاصد رقیب قرار دارند.

شکل ۴. روابط مستقیم بین پیشران‌ها (در سطح ۱۰ درصد)

شکل ۵. روابط غیر مستقیم بین پیشرانها (در سطح ۱۰ درصد)

سناریوهای مقاصد گردشگری ورزشی استان اصفهان

پس از مشخص شدن نحوه اثرگذاری عوامل بر یکدیگر، می توان نسبت به ساخت سناریوها اقدام نمود. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود، هر پیشران دارای چهار نوع امتیاز است که شامل نمره اثرگذاری، نمره اثرپذیری، نمره اهمیت و نمره قطعیت می باشد. به منظور تعیین پیشرانهای مهم برای تحلیل سناریو، از روش غربال و پایش استفاده شد. بدین صورت که با استفاده از یک منطق وزن دهی و با مبنا قرار دادن سه شرط زیر، سید سناریوها آرایش گردید:

- ❖ شرط اهمیت: انتخاب پیشرانهای با نمره اهمیت بیشتر از ۷
- ❖ شرط قطعیت: انتخاب پیشرانهای با نمره قطعیت بیشتر از ۷
- ❖ شرط عدم قطعیت: انتخاب پیشرانهای با نمره قطعیت کمتر از ۵

منطق گزینش پیشرانها این بود که هر پیشران حداقل باید دو شرط از سه شرط فوق را داشته باشد تا بتواند وارد محیط سناریو شود. بر این اساس، تنها ۹ پیشران شرایط ورود به محیط سناریونگاری را داشتند که شامل چهار مورد عدم قطعیت بحرانی و پنج عامل از پیش معین بودند (شکل ۶). عدم قطعیتهای بحرانی، پیشرانهایی هستند که دارای اهمیت بالا و قطعیت پایین می باشند. اما عوامل از پیش معین، پیشرانهای با قطعیت بالا و اهمیت نسبتا بالا هستند. برای هر یک از عدم قطعیتهای بحرانی، یک وضعیت مطلوب و یک وضعیت بحرانی در نظر گرفته شد (شکل ۷).

عدم قطعیتهای بحرانی

❖ روند سرمایه گذاری	❖ جهت گیری سازمانهای ورزشی
❖ تقاضای اجتماعی گردشگری ورزشی	❖ روند شیوع بیماریهای همه گیر

عوامل از پیش معین

❖ رشد شبکههای مجازی	❖ افزایش مشارکت زنان در فعالیتهای گردشگری ورزشی
❖ تخریب محیط زیست	❖ بحران آب و کمبود منابع آب استان
	❖ روند سالخوردگی جمعیت

شکل ۶. تعیین عدم قطعیتهای بحرانی و عوامل از پیش معین در سیستم گردشگری ورزشی استان اصفهان

شکل ۷. وضعیت‌های محتمل گردشگری ورزشی استان اصفهان

پس از مشخص شدن عوامل کلیدی و وضعیت‌های مطلوب و نامطلوب برای هر عامل، سبد سناریوها تهیه گردید. به این منظور با مبنا قرار دادن چهار عدم قطعیت بحرانی و پنج حالت پیش فرض، در مجموع، ۱۶ سناریو استخراج شد (جدول ۳). این سناریوها بر اساس میزان مطلوبیت، در سه دسته گروه‌بندی شدند.

- 🔲 سناریوهای مطلوب: اول - سوم - هشتم - سیزدهم - پانزدهم
- 🔲 سناریوهای نامطلوب: دوم - چهارم - هفتم - چهاردهم - شانزدهم
- 🔲 سناریوهای بینابین: پنجم - ششم - نهم - دهم - یازدهم - دوازدهم

جدول ۳. ریخت‌شناسی سناریوها و بررسی مشابهت و ناسازگاری آن‌ها

سناریوها	عوامل از پیش معین								
	رشد سرمایه‌گذاری	جهت‌گیری سازمان‌ها	تقاضای اجتماعی	شیوع بیماری‌ها	رشد شبکه‌های مجازی	مشارکت زنان	وضعیت محیط زیست	وضعیت منابع آب	وضعیت سالخوردگی جمعیت
اول (بسیار خوشبینانه)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
دوم (بسیار خوشبینانه)	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓	X
سوم	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	X
چهارم (ناسازگار)	X	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	X
پنجم (ناسازگار)	✓	✓	X	X	✓	✓	✓	✓	X
ششم	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
هفتم (ناسازگار)	✓	X	X	X	✓	✓	✓	✓	X
هشتم	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
نهم (ناسازگار)	✓	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	X
دهم	X	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	X
یازدهم	✓	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	X
دوازدهم (ناسازگار)	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	X
سیزدهم	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X
چهاردهم (ناسازگار)	X	✓	X	X	✓	✓	✓	✓	X
پانزدهم (ناسازگار)	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓	X
شانزدهم	X	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	X

تشریح وضعیت‌های محتمل در هر گروه از سناریوها

۱- سناریوهای مطلوب

این گروه از سناریوها، نشان‌دهنده شرایط مطلوب در آینده گردشگری ورزشی استان اصفهان می‌باشند. هر یک از سناریوها در این گروه، فقط در یک وضعیت نامطلوب با سایر سناریوها اختلاف دارند. سناریوی اول به دلیل خوشبینانه بودن بیش از حد از روند تحلیل کنار گذاشته شد. علیرغم اینکه تحقق این گروه از سناریوها تا حدی دور از واقعیت است، اما آنچه در این گروه از سناریوها اهمیت دارد، توانایی سیستم گردشگری ورزشی استان برای مواجهه با شرایط بحران‌زا و بازیابی خود در شرایط ناپایدار است. زیرا منابع و امکانات سیستم از قبیل سرمایه‌گذاری، سیاست‌ها، پذیرش اجتماعی سیاست‌ها و توانایی سیستم در کنترل بیماری‌های همه‌گیر، در مجموع یک وضعیت پایدار برای مقاصد گردشگری ورزشی استان فراهم می‌آورد.

از بین پنج سناریوی مطلوب، سناریوی پانزدهم دارای ناسازگاری درونی است. زیرا نشان‌دهنده کاهش تقاضای اجتماعی برای گردشگری ورزشی علیرغم افزایش مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی، رشد شبکه‌های مجازی، کاهش بیماری‌های همه‌گیر و بهبود شاخص‌های سرمایه‌گذاری و سیاست‌گذاری سازمانی است. سایر سناریوها دارای سازگاری هستند؛ اما احتمال وقوع آن‌ها کم است. تنها سناریوی سیزدهم است که به شرط برنامه‌ریزی دقیق و حساب‌شده و تعریف چشم‌انداز مشخص و هدفمند، احتمال وقوع قوی دارد.

۲- سناریوهای نامطلوب

این سناریوها نشان‌دهنده رکود یا فروپاشی اجزای اصلی سیستم هستند که به نوبه خود توسط برخی از عوامل از پیش معین مانند خشکسالی، کمبود آب و تخریب محیط زیست تشدید می‌شود. در این گروه، سناریوی دوم به دلیل بدبینانه بودن بیش از حد، از روند تحلیل کنار گذاشته شد. همچنین سناریوی چهارم، هفتم و چهاردهم به دلیل ناسازگاری، قابل اعتنا نیستند. در این سناریوها، در حالی که شبکه‌های مجازی رشد داشته و حضور زنان در فعالیت‌های گردشگری ورزشی رو به افزایش بوده و همچنین سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و تجهیزات گردشگری ورزشی بهبود یافته است، اما تقاضای اجتماعی برای گردشگری ورزشی کاهش داشته و بیماری‌های همه‌گیر همچون کرونا تشدید شده‌اند که این پیش‌فرض‌ها با یکدیگر همخوانی ندارد. محتمل‌ترین سناریوها در این گروه، سناریوی شماره شانزدهم می‌باشد.

۳- سناریوهای بینابین

سناریوهای بینابین دارای دو وضعیت مطلوب و دو وضعیت نامطلوب می‌باشند. بنابراین ماهیت این سناریوها ایستا است. بر اساس نتایج، ۶ مورد از ۱۶ سناریو در این گروه قرار می‌گیرند. به دلیل پیچیدگی‌های سناریوهای بینابین، این گروه از سناریوها در عمل احتمال وقوع بیشتری دارند. با این حال، برخی از سناریوهای این گروه، دچار ناسازگاری هستند. پیش‌فرض‌های حاکم بر سناریوهای پنجم، نهم و دوازدهم، دارای اثر منطقی بر یکدیگر نیستند. برای نمونه، علیرغم اینکه سناریوی پنجم، نشان‌دهنده افزایش سرمایه‌گذاری و جهت‌گیری هوشمند سازمان‌های ورزشی استان است، اما تقاضای اجتماعی برای گردشگری ورزشی از سوی جامعه محلی کاهش یافته است. این در حالی است که با افزایش حضور زنان در فعالیت‌های ورزشی و رشد شبکه‌های اجتماعی روبرو هستیم. در سناریوهای نهم و دوازدهم نیز وضع به همین منوال است.

بر اساس نظرات خبرگان و با بررسی چندین باره پیش‌فرض‌های ۱۶ سناریوی پیش‌رو، می‌توان گفت سناریوی ششم محتمل‌ترین سناریو برای آینده ۱۰ ساله استان اصفهان است. بر اساس این سناریو، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری ورزشی در حالت راکد بوده و سیاست‌گذاری هوشمندانه‌ای برای توسعه انواع گردشگری ورزشی وجود ندارد. با این حال، به سبب رشد شبکه‌های اجتماعی و مجازی، افزایش فعالیت زنان در رشته‌های گردشگری ورزشی و همچنین کنترل بیماری‌های همه‌گیر، تقاضای اجتماعی بالایی از سوی مردم برای گردشگری ورزشی وجود دارد. نبود سیاست‌گذاری منعطف و همزمان رکود سرمایه‌گذاری سبب می‌شود که فشار بر زیرساخت‌های گردشگری ورزشی در استان افزایش یابد و متعاقباً،

پیامدهای محیط زیستی از قبیل آلودگی آب و خاک و کاهش منابع آبی استان را در پی داشته باشد. در واقع سناریوی ششم به عنوان یک سناریوی ایستا و تا حدی نامطلوب، آئینه‌ای از وضع موجود استان می‌باشد که در آینده استمرار یافته است. بر اساس امتیاز نهایی سناریوها و احتمال وقوع هر یک، در مجموع دو سناریوی غیرمحمتمل، هفت سناریوی ناسازگار، دو سناریو با احتمال وقوع ضعیف، سه سناریوی با احتمال وقوع متوسط و دو سناریو با احتمال وقوع قوی وجود دارد (جدول ۴).

جدول ۴. وضعیت سناریوها بر اساس امتیاز نهایی و احتمال وقوع آنها

سناریو	امتیاز نهایی سناریو	احتمال وقوع سناریو
اول	۱۲	غیرمحمتمل - بسیار خوشبینانه
دوم	-۱۲	غیرمحمتمل - بسیار بدبینانه
سوم (مشابه با اول)	۶	احتمال وقوع ضعیف
چهارم (مشابه با دوم)	-۶	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
پنجم	۰	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
ششم	۰	احتمال وقوع قوی
هفتم (مشابه با دوم)	-۶	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
هشتم (مشابه با اول)	۶	احتمال وقوع متوسط
نهم	۰	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
دهم	۰	احتمال وقوع ضعیف
یازدهم	۰	احتمال وقوع متوسط
دوازدهم	۰	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
سیزدهم (مشابه با اول)	۶	احتمال وقوع قوی
چهاردهم (مشابه با دوم)	-۶	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
پانزدهم (مشابه با اول)	۶	ناسازگار - غیر قابل اعتنا
شانزدهم (مشابه با دوم)	-۶	احتمال وقوع متوسط

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

تعدد و گستردگی عدم قطعیت‌ها، محققان آینده‌نگاری را ناگزیر می‌کند تا از رویکرد سناریو برای مطالعه آینده استفاده کنند. در مطالعه حاضر با آنالیز شاخص اهمیت و قطعیت پیشران‌ها، چهار عدم قطعیت بحرانی بدست آمد که عبارتند از: روند سرمایه‌گذاری، جهت‌گیری سازمان‌های ورزشی استان، تقاضای اجتماعی گردشگری ورزشی و روند شیوع بیماری‌های همه‌گیر. این عدم قطعیت‌ها در ترکیب با برخی عوامل از پیش معین از جمله رشد شبکه‌های مجازی، افزایش مشارکت زنان در فعالیت‌های گردشگری ورزشی، تخریب محیط زیست، بحران آب در استان و روند سالخورده‌گی جمعیت، ویژگی‌های کلی گردشگری ورزشی استان اصفهان را تشکیل می‌دهند.

سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری ورزشی به عنوان عامل اول و یک متغیر میانجی اما مهم در پایداری این مکان‌ها عمل می‌کند. این سرمایه‌گذاری به طور مستقیم منجر به ارتقای کیفیت زندگی و اشتغال ساکنین محلی و جامعه میزبان می‌شود. در صورت فقدان این سرمایه‌گذاری‌ها، ضعف زیرساخت‌ها منجر به تشدید اثرات محیط زیستی منفی در مکان‌های مقصد می‌گردد. این نتایج در مطالعه (Trendafilova et.al, 2019; Duglio & Beltramo, 2017) تأیید شده است.

عامل کلیدی بعدی، جهت‌گیری سازمان‌های ورزشی در مورد حمایت و توسعه هر یک از انواع گردشگری ورزشی است که در واقع نوعی آینده‌نگاری سازمانی است. مطالعه همتی عقیف و همکاران (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که آینده‌نگاری سازمانی بر متغیرهایی نظیر ساختار نظام ورزش، مشارکت ورزشی و تأمین مالی زیرساخت‌ها تأثیرگذار است. متقابلاً ساختار و نظام ورزش بر فرایند سیاست‌گذاری ورزشی دارای تأثیر معنی‌دار است. از طرفی، جدا بودن مدیریت دو حوزه گردشگری و ورزش، از جمله موانع آینده‌نگاری سازمانی در حوزه گردشگری ورزشی است که پژوهش (Deery & Jago, 2006) این موضوع را تأیید می‌کند. در مورد استان اصفهان، تعارض منافع و اختلاف دیدگاه بین سازمان‌های حوزه گردشگری با سازمان‌های حوزه ورزش به این شکاف و دوگانگی دامن می‌زند.

تقاضای اجتماعی گردشگری ورزشی، سومین عاملی است که ارتباط نزدیکی با عامل چهارم، یعنی روند شیوع بیماری‌های همه‌گیر دارد. از اواخر سال ۲۰۱۹، شیوع بیماری کووید-۱۹، تهدیدی جدی برای مقاصد گردشگری در سراسر جهان شده است. مطالعات موجود نشان می‌دهند که در دوران شیوع این بیماری، به دلیل سطح بالای خطر ادراکی گردشگران ورزشی و جامعه میزبان، عمده رفتارهای سفر محدود شده و افراد تمایل بسیار کمی به سفر پیدا می‌کنند (Bratić et.al, 2021). در واقع اعتماد اجتماعی به سفر را از دست می‌دهند (خسروی و همکاران، ۲۰۲۰؛ Kock et.al, 2020). متقابلاً، نگرش اغلب مردم جامعه میزبان به حضور گردشگران در دوران شیوع کووید-۱۹ منفی است (میرتقیان رودسری و همکاران، ۱۳۹۹).

علاوه بر عوامل کلیدی چهارگانه، برخی عوامل از پیش معین نیز وجود دارند که به عنوان فرصت‌ها و تهدیدهای قطعی پیش روی گردشگری ورزشی استان اصفهان عمل می‌کنند. رشد شبکه‌های مجازی و افزایش حضور زنان در فعالیت‌های اوقات فراغت، باعث رشد تقاضای اجتماعی گردشگری ورزشی در جامعه میزبان و هم در بین گردشگران ورودی می‌شود. این نتیجه، در مطالعه (Iqbal & Sami, 2016)، (Lanquar, 2013) و نظری و همکاران (۱۳۹۹) مورد تأیید قرار گرفته است.

در مقابل این فرصت‌ها، تخریب محیط زیست و بحران منابع آب، دو مورد از مهمترین تهدیدهای آینده گردشگری ورزشی استان اصفهان هستند. بسیاری از منابع طبیعی و اکولوژیک استان در سال‌های اخیر از بین رفته است. خشک شدن زاینده‌رود، کم‌آبی و خشکسالی‌های مداوم، بحران فرونشست زمین و از بین رفتن پوشش گیاهی و حیات جانوری، آسیب‌هایی هستند که هم بر گردشگری ورزشی و هم بر گردشگری سایر بخش‌ها به ویژه طبیعت‌گردی تأثیر خواهند گذاشت.

در نهایت، بر اساس جمع‌بندی از تمامی مباحث و با توجه به احتمال بودن وقوع سناریوهای بینابین به ویژه سناریوی ششم و سیزدهم، می‌توان چشم‌انداز گردشگری ورزشی استان اصفهان را به این صورت تعریف نموده و برای آن برنامه‌ریزی نمود:

در آینده ۱۰ سال بعد، استان اصفهان در زمینه گردشگری ورزشی با رشد قابل ملاحظه تقاضای اجتماعی از سوی گردشگران و جامعه محلی میزبان یعنی مردم استان مواجه می‌شود. شیوع بیماری‌های همه‌گیر مانند کووید-۱۹ به احتمال قوی کاهش یافته و توسعه زیرساخت‌های گردشگری بهبود می‌یابد. اما این امر بستگی به روند سرمایه‌گذاری و فاکتورهای متعدد آن از جمله خصوصی‌سازی، اشتغال و درآمد در بخش گردشگری ورزشی و میزان ثبات اقتصادی کشور دارد. با این حال، به احتمال قوی، جهت‌گیری سازمان‌های ورزشی و سایر سازمان‌های مرتبط با دو حوزه گردشگری و ورزشی در استان، به سیاست‌گذاری‌های منعطف، پویا و هوشمند منجر نخواهد شد و همین امر باعث خنثی شدن بسیاری از اقدامات و گرایش‌های مثبت در این سیستم می‌شود. لذا توجه به فاکتورهای سیاست‌گذاری از قبیل چشم‌اندازسازی، نظارت بر فعالیت مقاصد، افزایش هماهنگی بین سازمان‌ها و همچنین آینده‌نگاری سازمانی برای پایداری و بقای این سیستم ضروری است. نتیجه‌نهایی این مطالعه که از تحلیل کلیه مباحث و عوامل نقش‌آفرین بر آینده مکان‌های گردشگری ورزشی استان اصفهان بدست آمد، این بود که فقدان سیاست‌گذاری واحد و منسجم با قابلیت به‌روزرسانی مداوم و پویا در سطح ملی، منجر به آسیب‌پذیر شدن مقاصد گردشگری ورزشی استان اصفهان شده است. لذا مهمترین راهبردها و اقدامات برنامه‌ریزانه آینده، بایستی حول محور سیاست‌گذاری در سطح استانی متمرکز شود.

منابع

- ادیبی روشن، فرشته؛ طالب‌پور، مهدی؛ و پیمانی‌زاد، حسین (۱۳۹۵). تدوین سناریوهای ورزش قهرمانی استان خراسان رضوی در افق ۱۴۰۴. فصلنامه مدیریت و توسعه ورزشی، دوره ۶، شماره ۳، صص. ۱۸۶-۱۶۷
- اصغرپور، محمدجواد (۱۳۹۶). تصمیم‌گیری گروهی و نظریه بازی‌ها با نگرش تحقیق در عملیات. چاپ اول: دانشگاه تهران
- بیرانوندزاده، مریم؛ درویشی، هدایت‌اله؛ و نجفی، اسماعیل (۱۴۰۰). آینده پژوهی وضعیت گردشگری ورزشی طبیعت محور در استان لرستان. فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۳، شماره ۴، صص ۱۲۰-۱۰۹
- حاجی بیگلر، مسعود؛ و مرسل، باقر (۱۴۰۰). بررسی اثرات گردشگری ورزشی بر توسعه پایدار شهری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS). مجله کاربرد سیستم اطلاعات جغرافیایی و سنجش از دور در برنامه‌ریزی، دوره ۱۲، شماره ۱، صص. ۸۹-۱۰۷
- حسینی، سیده مرجان؛ و اصفهانی، نوشین (۱۳۹۴). بخش‌بندی بازار گردشگری ورزشی شهر کلن آلمان برای گردشگران خارجی بر اساس ملیت و جاذبه‌های طبیعی- ورزشی. پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش، دوره ۷، شماره ۲، صص. ۴۵-۳۳
- خسروی، احسان؛ نادری، نادر؛ رضایی، بیژن؛ و آزادی، حسین (۱۴۰۰). ارائه مدل گردشگری ایمن برای تداوم فعالیت کسب‌وکارهای حوزه گردشگری در شرایط بحران کووید-۱۹. فصلنامه جغرافیا و مخاطرات محیطی، شماره ۳۸، صص. ۱۶۵-۱۴۷
- خواججه‌پور، اکرم؛ و دوستی، مرتضی (۱۳۹۶). بررسی راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی با به کارگیری مدل لیندگرین (مطالعه موردی بام سبز رامسر). فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، دوره ۶، شماره ۲۰، صص. ۱۳۰-۱۱۵
- داغستانی، سعید (۱۳۹۱). جاذبه‌های گردشگری، مفاهیم، مدیریت و برنامه‌ریزی. انتشارات مهکامه
- رحمتی، منصور؛ پاشا‌زاده، اصغر؛ و افروشه، رضا (۱۴۰۰). شناسایی و دسته‌بندی چالش‌های توسعه گردشگری شهر گرمی. فصلنامه گردشگری و توسعه، دوره ۱۰، شماره ۳، صص. ۹۵-۸۱
- رحیمی، محمد؛ جلالی فراهانی، مجید؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم؛ و جعفری حجین، افسر (۱۳۹۵). ارائه مدل توسعه گردشگری ورزشی در رویدادهای بین‌المللی ورزشی ایران در رشته والیبال. فصلنامه رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، دوره ۴، شماره ۱۳، صص. ۴۷-۳۵
- زالی، نادر؛ و عطریان، فروغ (۱۳۹۵). تدوین سناریوهای توسعه گردشگری منطقه‌ای بر اساس اصول آینده‌پژوهی (مورد مطالعه: استان همدان). مجله آمایش سرزمین، دوره ۸، شماره ۱، صص. ۱۰۷-۱۳۱
- سبحانی، عباس؛ اندام، رضا؛ بحرالعلوم، حسن؛ و فرجی، رسول (۱۴۰۰). تدوین الگوی مدیریت امنیت گردشگری ورزشی ایران با

- رویکرد نظریه داده بنیاد. فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، شماره ۲۵، صص. ۱۴-۱
- صادقی، سعید (۱۳۹۷). صنعت گردشگری در دوره تحریمها: چالشها و فرصتها. نشریه دیده بان امنیت ملی، شماره ۷۸، صص. ۵۵-۶۲
- عادل خانی، امین (۱۳۹۴). گردشگری ورزشی؛ فرصتها و چالشها. نشریه گزارشهای کارشناسی (مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی)، شماره ۱۴۵۸۸، صص. ۱-۲۴
- محسنی، رضا علی (۱۳۸۸). گردشگری پایدار در ایران؛ کارکردها، چالشها و راهکارها. نشریه فضای جغرافیایی، شماره ۲۸، صص. ۱۴۹-۱۷۲
- ملکی، محمد حسن؛ خاشعی ورنامخواستی، وحید؛ فتحی، محمدرضا؛ و صفاری نیا، مهدی (۱۳۹۸). آینده پژوهی گردشگری مذهبی استان قم با رویکرد سناریونگاری. فصلنامه گردشگری و توسعه، شماره ۲۰، صص. ۱۸۴-۲۰۵
- موسایی، میثم؛ هاشمی، سمیه؛ و ابراهیمی، میترا (۱۳۹۱). بررسی جامعه شناختی توسعه پایدار گردشگری در ایران؛ موانع، چالشها، راهکارها. نشریه علوم اجتماعی (دانشگاه آزاد شوشتر)، شماره ۱۶، صص. ۲۰-۵۰
- موسوی، رضا؛ امید نجف آبادی، مریم؛ میردامادی، سیدمهدی؛ و فرج الله حسینی، سیدجمال (۱۴۰۰). الگوی توسعه گردشگری ورزشی پایدار با رویکرد ورزشهای روستایی و بازیهای بومی و محلی. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، شماره ۵۵، صص. ۲۶۱-۲۹۱
- میرتقیان رودسری، سید محمد؛ فرخیان، فیروزه؛ و نقوی، مریم (۱۳۹۹). بررسی رفتار جامعه میزبان نسبت به گردشگران در دوران شیوع کووید-۱۹. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، شماره ۵۱ (ویژه نامه همپگیری کووید ۱۹)، صص. ۱۱۵-۱۴۳
- میرزازاده زهراسادات؛ و عبدالملکی، حسین (۱۳۹۵). طراحی مدل موانع فراروی توسعه گردشگری ورزشی مشهد. مطالعات مدیریت گردشگری (مطالعات جهانگردی)، دوره ۱۱، شماره ۳۴، صص. ۲۵-۳۹
- نصر، طاهره (۱۳۹۸). شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر گردشگری در کلانشهر شیراز با رویکرد آینده پژوهی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی شهری، شماره ۳۷، صص. ۵۵-۶۶
- نظری، سمیه؛ رضوی، سید محمد حسین؛ امیرنژاد، سعید؛ و رضایان قیه باشی، احد (۱۳۹۹). سناریوهای ورزش همگانی ایران در افق ۴۱۴۱. دو فصلنامه آینده پژوهی ایران، دوره ۵، شماره ۲، صص. ۳۰۹-۳۳۳
- واعظی، رضا؛ چگین، میثم؛ و اصلی پور، حسین (۱۳۹۷). چالشهای سیاست گذاری در حوزه گردشگری سلامت ایران مبتنی بر رویکرد تحلیل مضمون. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۱۳، شماره ۴۱، صص. ۱-۴۰
- همتی عقیف، علی؛ کشاورز ترک، عیناله؛ قربانی، محمدحسین؛ و محمودی، احمد (۱۳۹۹). تدوین مدل تأثیرات آینده نگاری سازمانی بر سیاست گذاری در صنعت ورزش ایران. فصلنامه مطالعات فرهنگی اجتماعی المپیک، شماره ۴، صص. ۴۹-۷۵
- Amer, M., Daim, T.U., & Jetter, A. (2013). A review of scenario planning. *Futures*, 46 (1): 23-40
- Andersen, A.D., & Andersen, P.D. (2017). Foresighting for inclusive development. *Technological Forecasting and Social Change*, 19 (1): 227-236
- Bell, S., & Morse, S. (2013). Rich pictures: a means to explore the 'sustainable mind'?. *Sustainable Development*, 21 (1): 30-47
- Bratić, M., Radivojević, A., Stojiljković, N., Simović, O., Emil, J., Lesjak, M., & Podovšovnik, E. (2021). Should I Stay or Should I Go? Tourists' COVID-19 Risk Perception and Vacation Behavior Shift. *Sustainability*, 13 (6): 1-19
- Carneiro, M.J., Breda, Z., & Cordeiro, C. (2016). Sports tourism development and destination sustainability: the case of the coastal area of the Aveiro region. *Portugal Journal of Sport & Tourism*, 20 (3-4): 305-334
- Cavallaro, F., Ciari, F., Nocera, S., Pretenthaler, F., & Scuttari, A. (2017). The impacts of climate change on tourist mobility in mountain areas. *Journal of Sustainable Tourism*, 25 (8): 1063-1083
- Cheng, M.N., Wong, J.W.K., Cheung, C.F., & Leung, K.H. (2016). A scenario-based roadmapping method for strategic planning and forecasting: A case study in a testing,

- inspection and certification company. *Technological Forecasting and Social Change*, 111 (2): 44-62
- Choa, H., Joob, D., & Chic, ch. (2019). Examining nostalgia in sport tourism: The case of US college football fans. *Tourism Management Perspectives*, 29 (1): 97-104
- Csobán, K.V., & Serra, G. (14). The role of small-scale sports events in developing sustainable sport tourism- a case study of fencing. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 8 (4): 17-22
- Deery, M., & Jago, L. (2006). *The Management of Sport Tourism*. in: Heather Gibson, *Sport Tourism: Concepts and Theories*, Rutledge Taylor & Francis Group
- Djuricic, K., & Bootz, J.P. (2019). Effectuation and foresight- An exploratory study of the implicit links between the two concepts. *Technological Forecasting and Social Change*, 140, (1): 115-128
- Dorsser, C.v., Walker, W.E., Taneja, P., & Marchau, V. (2017). Improving the link between the futures field and policymaking. *Futures*, 104 (1): 75-84
- Dufva, M., Könnölä, T., & Koivisto, R. (2015). Multi-layered foresight: Lessons from regional foresight in Chile. *Futures*, 73 (1): 100-111
- Duglio, S., & Beltramo, R. (2017). Estimating the Economic Impacts of a Small-Scale Sport Tourism Event: The Case of the Italo-Swiss Mountain Trail CollonTrek. *Sustainability*, 9 (343): 1-17
- GSIR (2017). *The Global Sports Impact (GSI) Report 2017*, Available at: https://www.sportcal.com/PDF/GSI/Report/GSI_Report_2017_Sample_Pack_v1.pdf
- Hinch, T., & Ito, E. (2018). Sustainable Sport Tourism in Japan. *Tourism Planning & Development*, 15 (1): 96-101
- Hritz, N., & Ross, C. (2010). The perceived impacts of sport tourism: an urban host community perspective. *Journal of Sport Management*, 24 (2): 119-138
- Hua, K. P., & Chiu, L. K. (2013). Multiculturalism: Issues of Malaysian female sport tourists' in event-based sport tourism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 91, 270-287
- Huili, H., Carol, K., Patrick, L., & Gary, R. (2018). Property Owners' Attitudes toward Sustainable Tourism: Comparing Coastal and Mountain Counties. *Tourism and Hospitality Research*, 88 (4): 424-448
- Iqbal, B. A., & Sami, S. (2016). Global and India's Tourism Scenario. *Journal of Tourism & Hospitality*, (5) 1
- Ito, E. (2019). Tourism and sports, Empirical research on sport tourism behaviour and experience. *Impact*, 1 (1): 72-74
- Kock, F., Nørfelt, A., Josiassen, A., Assaf, A.G., & Mike, G. (2020). Understanding the COVID-19 tourist psyche: The evolutionary tourism paradigm. *Annals of tourism research*, 85 (1): 1-13
- Kumar, D. (2018). Sport Tourism: A New Educational Concept for Sustainable Development. *Multidisciplinary Higher Education, Research, Dynamics & Concepts: Opportunities & Challenges For Sustainable Development*, 1 (1): 69-75
- Lanquar, R (2013). *Tourism in the Mediterranean: Scenarios up to 2030*. European Commission: European Research Area & Seventh Framework Program, MEDPRO Report No. 1
- Lempert, R (2013). Scenarios that illuminate vulnerabilities and robust responses. *Climatic Change*, 117: 627-647
- Lub, X.D., Rijnders, R., Caceres, L.N; & Bosman, J. (2016). The future of hotels: The Lifestyle Hub. A design-thinking approach for developing future hospitality concepts. *Journal of Vacation Marketing*, 22 (3): 1-16
- Milojević, p., & Inayatullah, S. (2015). Narrative foresight. *Futures*, 73 (1): 151-162
- Mokras-Grabowska, J. (2016). Sports Tourism: Terminological Discussion. *Turyzm*, 26 (1), 13-18
- Rafika, K., Rym, K., Souad, S.B., & Youcef, L. (2016). A public actor awareness for sustainable development. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 216 (1): 151-162

- Tiago, F., Gil, A., Stemberger, S., & Borges-Tiago, T. (2021). Digital sustainability communication in tourism. *Journal of Innovation & Knowledge*, 6 (1): 27-34
- Trendafiova, S., Ziakas, V; & Sparvero, E. (2019). Linking corporate social responsibility in sport with community development: an added source of community value. *Sport in Society Cultures, Commerce, Media, Politics*, 20 (7): 938-956
- Uglis, J., Jęczmyk, A., Zawadka, J., Wojcieszak-Zbierska, M.M., & Pszczoła, M. (2022). Impact of the COVID-19 pandemic on tourist plans: a case study from Poland. *Current Issues in Tourism*, 25 (3): 405-420
- Weed, M. (2020). The role of the interface of sport and tourism in the response to the COVID-19 pandemic. *Journal of Sport & Tourism*, 24 (2): 79-92
- Yan, Y., Ibrahim Shah, M., Sharma, G.D., Chopra, R., Fareed, Z., & Shahzad, U. (2022). Can tourism sustain itself through the pandemic: nexus between tourism, COVID-19 cases and air quality spread in the 'Pineapple State' Hawaii. *Current Issues in Tourism*, 25 (3): COVID-19 and Tourism: 421-440
- Yu, M., Li, Zh., Yu, Zh., He, J., & Zhou, J., (2021). Communication related health crisis on social media: a case of COVID-19 outbreaks, *Current Issues in Tourism*, 24 (19): 2699-2705
- Zhang, K., Hou, Y., & Li, G. (2020). Threat of infectious disease during an outbreak: Influence on tourists' emotional responses to disadvantaged price inequality. *Annals of Tourism Research*, 84: 1-11

